

el ramat del *pic* de colobre», J. Seb. Pons (*St. Roc dins l'Aspre*, v. 40).

'Cop de picot o altra eina percussora': «las rocas de Montserrat - són fetas de gran valor / y la vostra santa casa - és fet d'un *pic* de martell», MilàF (*Romanecerillo*, 51B, on ben cert hem d'esmenar *és fet en fet' és*, i potser *valor en consell*). Com a nom d'eina, Cerverí (supra), Desclot: «trencar lo mur ab *pics* e ab caps-martells» (135b); *Lleg. Rim. Sev.*, v. 1016; *l'InvLC* troba «un *pic* e una axada» en un doc. de 1470, i n'assenyala altres vuit casos en docs. d'entre 1345 i 1433 (ultra el cogn. «R(aimund) *Pic*», en doc. de 1252); «dos calderons, 6 lanternes, 2 *pics*, 2 ferres de cuynar», en un doc. reial de 1398 (Bofarull, *Marina Cat.*, 97). El col·lectiu *les pïcs* designa, a l'Alt Pall, l'encluseta junt amb el martell de picar la dalla, que el dallaire duu sempre a la cintura quan treballa pels prats (Tor, Farrera, Estaon, Esterri de C., 1932-4).

Al *pic de l'estiu* 'en ple estiu': «dormien, desabrigats tots, llevat del de fora, que no en tenia prou d'una manta per a tapar-se: un home que tremolava de fred al *pic de l'estiu*», Pere Coromines (*Les Preson Imaginàries* I, O. C., 851a6). Així i al *pic de l'hivern* és com ho he sentit dir sempre en cat. central; per primera vegada el 1970 sento dir el molt emfàtic *al cor de l'hivern* (a un home que topo per la muntanya damunt Pineda) que potser també és bo (però és el paral·lel de la loc. castellana).

Un homònim que m'intriga sento a les Pitiüses: un *pic* 'una figa de moro': «m'he *kəlat um pikə*» 'm'he menjat una figa de moro', i *figuera de pic* per a la mena d'atzavara que en fa: així a St. Josep de Sa Talaia (1963). La cosa sobta fins al punt de fer sospitar si aquí tenim un mossarabisme, on el ll. *fīcus* hagués mudat la *f* en *p* per ultracorrecció mossàrab des-arabitzadora: però potser hem de resistir aqueixa temptació perquè a Sta. Eulàlia del Riu m'explicaren «se'n diu *figa de pic*, perquè *té pic*: té punxes»; i realment el que vaig sentir a Formentera fou *figa da pik*.

Un homònim semàntic és *pic* «espècie de cranc marí que fa molt bo l'arròs» (et ego annuo!), St. Pol de Mar (1954), i a Pineda en diuen un *pešsic*: cosa que revela que ací i allà devien observar que *picava*, o més ben dit, *pešsigava* la mà humana, ajuntant les seves dues pinces quan algú el destinava a una arrossada. També hi ha *pico* en el cast. de Xile però és un marisc diferent (DECH IV, 519a1-4).

L'equivalent es retroba en diverses llengües germanes: fr. *pic*, fr. antic *pi* (d'on el derivat fr. mod. *pioche*) > pall. *pišša* (a Cardós, Farrera, 1933-4), oc. *pic*, cast. *pico* etc. I un de més curiós potser tenim en el roms. *pic*, per bé que aquest només significui 'gota' i 'punta de muntanya' («vîrf de munte») en la segona acc. petrificat només en la toponímia, igual que els seus diminutius *picui* (< -ULEUS) i *piculeŝe* (Giugleà-Sădeanu, *Rev. Filol. Rom. și Germ.* VII, 138). Imagino que l'acc. 'gota' resulta del so de les gotes quan van caient, per més que nosaltres sentim més aviat *pim* --- *pim* --- *pim* ---.

En fi posem a part un altre quasi-homònim, de gran

crit internacional: *pic* 'cim agut d'una gran muntanya'. En català no el recolliren els lexicògrafs fins al S. XX (*DFa.*, *AlcM.*, que no el cita fins Adolf Blanch, c. 1880) però és insostenible, i fins absurda, la idea, que algú ha emès, d'un terme propagat des del castellà, on partiria d'una comparació amb el bec d'un ocell: el mot està fonament arrelat en la toponímia francesa, occitana i catalana; en oc. n'hi ha un testimoni en l'*Elucidari* del Comtat de Foix (S. XIV: «mons --- lors sobre nautas partidas per nós apeladas *pics*» Rayn. IV, 534b), i a Castella es troba en un doc. de 1244 (Mz-Pl., *Doc. Ling.*, 227.28) i segons sembla en altres de 1085, 1200 i 1201 (Oelschläger); a l'Alt Aragó trobo *lo pico de Aspe* en un doc. de 1122 (*BABL* VI, 52). Pel que fa al català, l'absurditat del manlleu castellà salta a la vista en tenir en compte que, en els nostres Pirineus, també *pica*, com veureu, per a una mena de pic de muntanya, hi està arreladíssim, cosa sense parió en les llengües veïnes. Un cas suggestiu és el de *Pic-Estela* greny roquer (damunt la renomada deu de *Pic-Estela*) a la carena Empordà-Rosselló, damunt Espolla, on *Estela*, com en el nom del llogaret de *l'Estela*, damunt Cabanelles, i en el *Pic de Tres-Estelles* cap a Nyer, sembla ser un vell hellenisme geodèsic o arqueològic *σπήλη* 'columneta'.

A penes cal recordar que *pic* en aquest sentit està avui difós per tot el nostre Pirineu. Continua per tot l'Alt Aragó («El Perdiguero ye un *piko* altero») Benasc, 1965 etc., fins al Pic d'Ania, trifini lingüístic basc-gascó-aragonès damunt l'elevada vall d'*Aniabar-kardia*, al capdamunt del Roncal. En els dialectes portuguesos *pico dos montes* «cume, punto culminant» passa per ser propi dels Açores, on discrepa del portuguès *bico* 'bec d'ocell'. Consta d'altra banda que existí en mossàrab, veg. l'article *picq* del glossari de Simonet.

I ja ho hauríem sospitat, donada la considerable freqüència de *pic* o *pico*, com a genèric, a les muntanyes de tot el País Valencià. A Morvedre el sento en totes dues formes *Pic des Còrbs* (i dos o tres *piko*). En general sento *pico* en les muntanyes valencianes: «aquell atre *piko* és contra la Xussera», «El Tormo és un *pico* al mig del pinar, però no és de roca» Culla (1961). *Pico de Benicadell* a la serra famosa; *Pico del Carrascal*, penyalet que forma punta avançada per dessota la *Penya del Carrascal*, damunt Lorxa; *Pico-Romeu* és un cingle avançat a Banyeres de Mariola, damunt la coneguda Font de *Pico-Romeu* (1962-63). *Piquet de la Talaia* a Llombai (1962). Derivat important, i d'aspecte netament mossàrab, és *picaio*: conegut com a NL *El Picaio*, cim considerable al S. de Morvedre; però d'altra banda encara funciona com a apel·latiu per a un puig agut: «aquell *pikáyo*» Benicàssim, «el *pikáyo* més alt se diu ~» Cabanes de l'Arc, «el Sant de la Pedra és un *pikáyo* que hi ha prop de Pinyalba» Vall d'Uixó (1961). *La Picossa* (-*ósa*) gros turó a Móra d'Ebre (1935) nom que es repeteix en quatre o cinc llocs cap al Maestrat etc.; un altre cim de forma ampla i penyalós *Lə pikósə* a Eivissa (438 alt., a St. Josep de Sa Talaia), des d'on baixa cap a la costa Sud el «canal»